

Stichting Lotty Veffe Foundation

“Dank voor deze tentoonstelling, die eraan herinnert dat het om individuen ging met hun eigen levenspaden, hoop en dromen. En die ook laat zien dat verzet mogelijk was. Dat is ook nu mogelijk en nodig.”

“Het is niet mogelijk van katastrofes te leren zonder de slachtoffers te horen. Dank aan de samenstellers dat zij deze mensen een stem geeft in de openbaarheid. Nooit meer fascisme!”

“Ik hoop dat veel leerlingen de tentoonstelling zullen zien en er met hun docenten over praten.”

(Reacties in gastenboek bij de tentoonstelling Post uit de Vergetelheid in Kreismuseum Wewelsburg bij Paderborn, Duitsland.)

Jaarverslag 2019

Krachtens haar statuten heeft de Stichting Lotty Veffe Foundation ten doel:

- projecten te initiëren en realiseren over historische gebeurtenissen en ontwikkelingen in het bijzonder, maar niet uitsluitend, op het gebied van de tweede wereldoorlog, Sjoa, genocide en mensenrechten. De stichting stelt zich vooral ten doel persoonlijke verhalen hierover vast te leggen. Deze verhalen worden waar mogelijk geplaatst in hun context en verbonden met het hier en nu, teneinde de gebeurtenissen en ontwikkelingen en hun betekenis voor het heden en de toekomst inzichtelijk te maken voor zowel jongeren als volwassenen.
- het verstrekken van informatie, het produceren van boeken, publicaties, tentoonstellingen, educatief materiaal en websites en verdere ideeën ter verwezenlijking van bovengenoemde doelstelling.

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door gebruik te maken van nieuwe mediale mogelijkheden en state-of-the-art vormgeving, door aan te sluiten bij innovatieve ontwikkelingen, en door samen te werken met landelijke en lokale organisaties.

De stichting beoogt niet het maken van winst.

Bestuurssamenstelling en projectmanagement

De samenstelling van het bestuur werd in 2019 gewijzigd. In augustus verving Gerda Brethouwer als bestuurslid S.W.J.J. (Bas) Raijmakers.

Het bestuur bestaat thans uit:

- P.J.F. (Peter) Witte (voorzitter)
- A.M. (Arie) van Dalen (secretaris-penningmeester)
- A.C.M.F. (Toos) Verkooijen (lid)
- G.J.H. (Gerda) Brethouwer (lid)

Het bestuur heeft voor de uitvoering van projecten M.C.C. Huffener aangesteld als projectmanager.

“Waarom schrijf je me niet” - Post uit de Vergetelheid

De tentoonstelling stond (vanaf 1 november 2018) tot 20 januari 2019 in de VolksHochSchule Bielefeld, Duitsland, en verhuisde toen naar **Stadsmuseum Almelo**. Daar werd de tentoonstelling op 26 januari geopend door burgemeester Gerritsen. Bij de opening werden brieven voorgelezen van Almelose Sjoah-slachtoffers.

Op 18 maart ging de tentoonstelling naar het Kohnstammhuis, onderdeel van de Amstelcampus van de **Hogeschool van Amsterdam (HvA)**. De tentoonstelling stond in de grote hal van het Kohnstammhuis direct bij de ingang, zodat studenten en medewerkers van de HvA haar niet konden missen. Voor ‘buitenstaanders’ was de figuurlijke drempel wat hoog, zodat zij de tentoonstelling hier slechts in beperkte mate bezochten.

Debatcentrum Floor van de HvA en de Lotty Veffer Foundation organiseerden een openingsbijeenkomst op 21 maart onder de titel ‘Culture Clash? (Over)leven in een veranderende samenleving’, die door circa honderd mensen (studenten en medewerkers van de HvA en andere belangstellenden) werd bijgewoond. Zie voor een uitgebreid verslag: <https://www.pudv.nl/culture-clash-opening-in-kohnstammhuis-hogeschool-van-amsterdam/>

In het kader van ‘Open Joodse Huizen’ vond op 5 mei een bijeenkomst plaats over de familie Borzykoswki, de uit Polen gevluchte schoonfamilie van Jules Schelvis, een van de hoofdpersonen uit onze tentoonstelling. Op deze plek middenin de voormalige Joodse wijk, in het Kohnstammhuis, waar Station Weesperpoort stond, vertelde Peter Witte (voorzitter Lotty Veffer Foundation) over de Joden die door razzia’s verdreven vanuit het oosten hier aanlandden. Rozette Kats, vertrouweling van Jules Schelvis, vertelde over de familie. Ariane Zwiers van het Joods Cultureel Kwartier in Amsterdam (Joods Historisch Museum, het JHM Kindermuseum, de Portugese Synagoge, de Hollandsche Schouwburg en het Nationaal Holocaust Museum) vertelde over haar onderzoek naar de Oosteuropes-Jiddisje cultuurvereniging Sch. An-ski en de rol die David en Gretha Borzykoswki (Jules Schelvis' schoonouders) daarin speelden.

Van 8 t/m 26 mei en van 3 t/m 24 juni 2019 stond de tentoonstelling in de **Grote Kerk van Monnickendam**. In de tussenliggende week werd er een boekenmarkt gehouden en werd de tentoonstelling in een andere ruimte van de kerk opgeslagen. Op 10 mei vond de officiële opening plaats. Na een welkom door Frank van der Streek, voorzitter van het Herdenkingscomité Monnickendam, dat de tentoonstelling naar de Grote Kerk haalde, gaf onze projectmanager een inleiding op de tentoonstelling. Vervolgens vertelde Shifra Wurms aan de hand van brieven de geschiedenis van haar nichtje Kitty Wurms (1923–2007) in haar tocht door de kampen tot aan haar bevrijding. Daarna sprak burgemeester Luzette Kroon van Monnickendam, die de tentoonstelling opende.

De kerk lokt veel (Nederlandse zowel als buitenlandse) toeristen en het 4 en 5 mei-comité zorgde voor de nodige publiciteit, waardoor de tentoonstelling in Monnickendam veel belangstellenden trok. Bovendien bezochten veel Monnickendamse schoolklassen de tentoonstelling.

In de zomerperiode werd de tentoonstelling opgeslagen, omdat een beoogde plaatsing in het Eddy Hillesum Centrum in Deventer vanwege een verbouwing geen doorgang kon vinden.

Van 5 september t/m 10 november stond de tentoonstelling in het **Kreismuseum Wewelsburg**, zo'n 15 kilometer van **Paderborn**. De Wewelsburg is een begin zeventiende eeuw gebouwd kasteel. SS-hoofd Heinrich Himmler vatte al in 1933 het idee op er de centrale vergaderplaats van de SS van te maken, maar zijn ambitieuze (verbouwings)plannen werden slechts zeer ten dele gerealiseerd. Wel werden er enige tijd SS'ers opgeleid en kwam er een concentratiekamp aan de voet van de burcht. In 1943 werden Himmlers plannen definitief afgeblazen. Vanwege deze geschiedenis is de Wewelsburg een bedevaartsoord voor neo-nazi's, maar het is ook en vooral een goed bezocht herinneringscentrum (met een omvangrijke permanente tentoonstelling over de geschiedenis van de SS), dat veel educatieve activiteiten ontplooit. Er zetelt zelfs een jeugdherberg, zodat schoolklassen er kunnen overnachten. Al met al geven deze activiteiten in de openbare ruimte een tegenwicht aan de neo-nazi's. Bij onze tentoonstelling plaatste Raphaela Kula, net als in Bielefeld het geval was, de kunstinstallatie *Lebensspuren*. Dit kunstwerk is gebaseerd op erfstukken van de Joodse vader van Daniel Hoffmann, die deze nog altijd gebruikt. Op 30 oktober ging Raphaela Kula in de Wewelsburg in gesprek met Hoffmann over de geschiedenis van zijn familie. Hoffmanns vader overleefde Auschwitz en Buchenwald, diens verloofde werd in Auschwitz vermoord.

In Kreismuseum Wewelsburg zagen duizenden mensen onze tentoonstelling en Raphaela Kula's installatie.

Bij deze plaatsing legden we voor het eerst een gastenboek, waarin bezoekers hun reactie op de tentoonstelling konden schrijven. Zo'n honderd mensen maakten gebruik van deze gelegenheid.

Van 11 november 2019 t/m 8 januari 2020 stond de tentoonstelling in het **Ichthus College te Veenendaal**. Aanleiding was de herdenking van de executie van zes verzetsmensen op de grens van Veenendaal en Rhenen op 20 november 1944. Deze herdenking wordt jaarlijks door deze middelbare school georganiseerd. De tentoonstelling werd eenmalig aangevuld met materiaal van de slachtoffers van de represaille en naasten van hen.

De officiële opening van de tentoonstelling was op de dag van de 75-jarige herdenking. Ernst Verduin, Erik Ader (zoon van een van de gefusilleerden), Karel Beesemer (die in de omgeving van Veenendaal werd opgevangen toen zijn Joodse ouders uit Amsterdam waren weggevoerd), Pauline Broekema (nicht van een van de gefusilleerden) en rabbijn Shmuel Katz verzorgden gastlessen. Daarna verrichtte de Commissaris van de Koning in Utrecht, Hans Oosters, de opening en sprak Ernst Verduin over zijn zus Wanda. Door hen beiden en een leerling werd een Vriendenboek aan de tentoonstelling toegevoegd. Het programma werd afgesloten met de herdenking bij het voor de slachtoffers bij de executieplek opgerichte Kruis op de Berg. Twee van de gefusilleerden zijn kameraden van Lotty Veffers's man Joep Huffener, toen 20 jaar) uit Bilthoven. Hij was betrokken bij een mislukte aanslag op

een spoorlijn. De 29-jarige Joodse verzetsman Flip de Leeuw werd al snel opgepakt. Pieter ter Beek, de leider van het gewapend verzet in Bilthoven, meldde hij zich bij het adres van een betrokkene.

De verhalen, honderd malen

Op basis van een evaluatie van het in september in Utrecht gehouden seminar over de documentaire en de educatieve website 'De verhalen, honderd malen' werd de website aangepast.

We hebben geen volledig overzicht van wie het materiaal gebruikt. Niet elke organisatie koppelt dat naar ons terug. Van drie organisaties weten we het wel. Joods Maatschappelijk Werk zet het in bij zijn opleiding van thuiszorgers. Het Nationaal Psychotrauma Centrum ARQ heeft de website (en een interview met onze projectmanager Mirjam Huffener) gebruikt voor het boekje 'Ouder worden met de oorlog' en bijbehorende folder, die dienen als handreiking aan zorgverleners. Met gebruikmaking van onze website ontwikkelen zij momenteel een eigen website over hoe om te gaan met oorlogsgetroffenen. Ook de organisatie Mantelzorg, die ondersteuning biedt aan mantelzorgers o.a. door zorgstudenten en anderen aan ouderen te koppelen voor zorg en gezelschap, gebruikt ons materiaal.

Documentaire en website zijn ook onder de aandacht gebracht van reguliere onderwijsinstellingen (geschiedenis, geesteswetenschappen in het hoger onderwijs, pabo's en lerarenopleidingen), maar we weten niet met welk resultaat. Het vergt bij deze onderwijsvormen veelal geruime tijd eer veranderingen in de curricula worden doorgevoerd.

Alle subsidiegevers hebben inmiddels een eindverantwoording van het project ontvangen en goedgekeurd (voor wat betreft Stichting Democratie en Media gebeurde dat voorjaar 2020).

De regisseur en producent van de documentaire, Erik Willems, maakte eind 2019, begin 2020 een voor een groot publiek aangepaste versie van de documentaire. Deze werd onder de titel 'Ogen die Auschwitz zagen' op 27 januari 2020, Holocaust Memorial Day, twee keer door omroep MAX uitgezonden en trok in totaal zo'n 800.000 kijkers. De voorafgaande dag werden Yoka Verduin en onze projectmanager Mirjam Huffener, dochters van de hoofdpersonen van de documentaire, geïnterviewd in het programma 'Tijd voor MAX'.

Overige informatie

Bezoekersaantallen tentoonstelling en websites

Volgens registraties van de locatiehouders en schattingen heeft de tentoonstelling sinds de eerste plaatsing op 22 oktober 2015 tot eind 2019 circa 43.000 bezoekers getrokken.

Het aantal bezoekers van de website *pudv.nl* bedroeg in deze periode circa 85.000.

De website van onze stichting (*lottyvefferfoundation.nl*) trok vanaf 13 januari 2015 ruim 13.000 bezoekers.

De website *verhalen100malen.nl* trok tussen voorjaar 2018 en eind 2019 circa 3.000 bezoekers.

Mediarespons op de tentoonstelling

Zie: [http://www.pudv.nl/In de Media](http://www.pudv.nl/In%20de%20Media)

Financiën

Op de homepage van de website van de stichting is een ‘Doneerknop’ opgenomen. Deze wijze van oproepen om de stichting te steunen, blijkt echter niet succesvol. Er werd langs andere weg wel één grote donatie ontvangen, van € 500,-.

De Lotty Veffer Foundation leed in 2019 een exploitatietekort van € 283,-. De stichting heeft nu een eigen vermogen van € 1.586,-.